

сипатталады, яғни жұмыссыздықтың қысқару инфляцияның өсуімен қатар жүргізіледі, ал төмендеуі жұмыссыздықтың өсуін сипаттайды.

Бюджет саясатының барлық мақсаттарының орындалуы экономикалық саясат тәрізді олардың орындалуы барысында еңбекті және уақытты көп қажет қылатын міндеттердің бірі. Сондықтан қандай да жағдай болсын бюджет саясаты макроэкономикалық көрсеткіштердің жақсаруына бағытталған [2].

Жоғарыдағы мақсаттарға сүйене отырып, мемлекеттік бюджет саясатының негізгі бағыттарына жататындар мыналар:

- бюджет жүйесінің кіріс және шығыс бөлімдерін қалыптастыру, бюджет қаражаттарының тиімділігін, мақсатты қолдануын және сақталуын бақылау жүргізу;

- бюджет тапшылығын басқару (профицит);

- мемлекеттік қарызды басқару;

- монополияны реттеу;

- бюджетаралық қатынастар жүйесін бекіту;

- әлеуметтік үрдістерді реттеу;

- мемлекеттік меншікті реттеу;

- шет елдік инвестицияларды және сыртқы экономикалық қызметті реттеу;

- жеке қызмет түрлерінің дамуына мемлекеттік басымдықтарды қамтамасыз ету; инновациялық және мемлекеттік несие беру.

Әдебиеттер

1. Азылканова С.А. Бюджетная политика унитарного государства: на примере Республики Казахстан // Автореферат. Новосибирск., 2004 г.

2. Есенгельдин Б.С., Акбаев Е.Т. Қазақстан Республикасының бюджет саясаты: теориясы, тәжірибесі, және даму бағыттары // Монография. ҚарМУ баспасы, 2017 жыл

Айтпекова А.М., 1 курс студенті (академик Е.А. Бөкетов атындағы ҚарМУ)

Ғылыми жетекшісі - э.ғ.м., оқытушы Сейдіғазым Е.О.

ҚАЗІРГІ ТАҢДАҒЫ ҚАЗАҚСТАН ЭКОНОМИКАСЫНЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК ЭКОНОМИКАЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ ДАМУ БОЛАШАҒЫ

Қазақстан бүгінде айтарлықтай табысқа ие, экономикада өзіндік тәжірибесі бар мемлекет. Нарықтық қатынастарға негізделген тәуелсіз ел ретінде даму қоғамымыздың әлеуметтік, экономикалық, мәдени және рухани өсуіне үлкен мүмкіндіктер берді. Қазақстан Республикасының Президенті Қазақстан Республикасы Президентінің «Әлеуметтік-экономикалық жаңғырту - Қазақстан дамуының басты бағыты» Жолдауында болашақ қоғамның бағыты нақты анықталған және даму бағдарламасы көрсетілген [1].

Жолдауда әлемнің қаржылық және басқа аспектілері қарастырылған. Қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді индустриялық-инновациялық бағдарламалар негізінде Қазақстанның дамуының стратегиялық бағыттары осы кедергілерді жеңудің жолдарын ескере отырып талданады және айқындалады. Сонымен бірге, «экономикалық жетістіктер мен қоғамдық тауарлардың қалыптасуы» қоғам дамуының маңызды бағыттарының бірі болып табылады. Шынында да, ұлттық экономиканы нығайту және адамдардың өмір сүру деңгейін жақсарту - елдің, атап айтқанда аймақтар мен салалардың басты басымдықтары.

Бәсекеге қабілетті экономика. Экономика - біздің дамуымыздың басты басымдығы, ал біздің басты міндетіміз - экономикалық өсудің жоғары қарқынына қол жеткізу. Біз бұған экономикамыздың бәсекеге қабілеттілігін арттыра отырып, 2010 жылға арналған даму жоспарына сәйкес қол жеткіземіз. Бәсекеге қабілеттілікке мемлекеттік қолдаудың қолайлы жағдайында емес, бәсекелестермен бәсекелестік жағдайында қол жеткізілетіні белгілі.

Сонымен бірге, Президент Нұрсұлтан Назарбаев мемлекеттік қолдаудың оңтайлы рөлі, бір жағынан, максималды ырықтандыру және ашық экономика, екінші жағынан, инфрақұрылым құру және экономикаға жеке секторды тарту бойынша жеке меншік секторды тарту жөнінде белсене жұмыс жүргізуде деп біледі. Сондықтан экономикалық дамудың негізгі бағыттары мыналар болуы керек:

- экономиканы одан әрі ырықтандыру және жүйелі реформаларды жалғастыру арқылы бәсекелестік пен бюрократизмді дамыту;
- Қазақстан экономикасының ашықтығын нығайту;
- индустриялық-инновациялық даму стратегиясын іске асыру;
- ауылды дамыту бағдарламасын іске асыру;
- инфрақұрылымды дамыту.

Елімізде бәсекеге қабілетті агробизнесті құру мәселесін шешу міндеті тұр. Ол үшін бізге құқықтық актілердің, ең алдымен Жер, Су және Орман кодекстерінің орындалуын қамтамасыз ету қажет. Астық нарығын реттеу бойынша мемлекеттік саясаттың тиімділігін арттыру қажет. Ауыл шаруашылығы өнімдерін жаңғыртуға және олардың сапасын жақсартуға ерекше назар аудару қажет [2].

Әлемдік тәжірибеде мемлекет экономикасын дамытудың басты мақсаты - халықтың өмір сүру деңгейі мен сапасын арттыру. Бұл аймақтық деңгейде шешілетін мәселе. Сондықтан облыстың негізгі әлеуметтік-экономикалық дамуы кірістерді арттыру, білім беру сапасын, тамақтану, денсаулық сақтау, кедейлік пен кедейлік, қоршаған ортаны жақсарту, тұрғындарға тең мүмкіндіктер жасау және басқарудың тиімді жүйесін енгізу болып табылады.

Осы міндеттердің бірі - аймақтық экономиканы тиімді басқару қазіргі кездегі жүйесі аса көңіл бөлетін бағыттардың бірі. Біздің еліміздегі аймақтық экономиканы тиімді басқару аймақтың территориялық, климаттық, экономикалық және әлеуметтік сипаттамаларына негізделген және арнайы мемлекеттік органдар (орталықтандырылған мемлекет және жергілікті өзін-өзі басқару) арқылы реттеледі және жүзеге асырылады. Қазақстанның әр аймағы елдің экономикалық кешенінде ерекше орын алады, сонымен бірге басқа аймақтармен бірге тұтас экономикалық бірлікті құрайды. Әрбір аймақтың өзіндік табиғи ресурстары, олардың орналасу ерекшеліктері, экономикалық даму деңгейі және экономикалық құрылымы бар. Осыған байланысты аймақтық саясат тұжырымдалады және іске асырылады. [3].

Нәтижесінде, Қазақстанда тәуелсіздік жылдарында туындаған көптеген қиындықтар мен қарама-қайшылықтарға қарамастан, экономикалық даму және әлеуметтік мәселелерді шешу бойынша айтарлықтай жұмыстар атқарылды. Нәтижесінде біздің еліміз ТМД елдері арасында өзінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы көшбасшылардың біріне айналғанына көз жеткізе аламыз.

Сондықтан біз жастар бүгіннен бастап экономикалық теорияны толық меңгеріп, ондағы жалпы экономиканың қызмет етуі мен рыноктық экономиканың механизмдерін толық игеріп, оларды отандық экономиканың дамуына үлес ретінде қосуға ұмтылуымыз қажет.

Әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы «Әлеуметтік-экономикалық жаңғырту -қазақстан дамуының басты бағыты». Астана 2012 жылғы 27 қаңтар.
2. Н.Ә. Назарбаев «Бәсекеге қабілетті халық» деген Қазақстан халқына Жолдауы.
3. Қ.С. Мұхтарова «Аймақтық экономиканы басқару» оқу құралы//– Алматы 2016.

Болатбек Ж.Ж., Қарпықов А.А., 3 курс студенттері (академик Е.А. Бөкетов атындағы ҚарМУ)
Ғылыми жетекшісі - PhD, аға оқытушы А.А. Абаев

КОММЕРЦИЯЛЫҚ БАНКТЕРДІҢ ҚАРЖЫЛЫҚ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ ШАРАЛАРЫ

Әлемнің 30 дамыған елдерінің қатарына енудегі өршіл міндеттерді шешу ұлттық экономиканың іргелі салаларының бірі ретінде банк жүйесінің рөлін арттыруды қажет етеді. Қазақстан Республикасының Президенті өзінің 31 қаңтар 2017 жылғы Жолдауында банк секторын қалыпқа келтіру бойынша шаралар кешенін қабылдауды басымдылықпен атап өтті. Үкімет пен Ұлттық Банк қабылдаған банк секторын қолдау жөніндегі шаралар банк секторының жұмыс істемейтін активтерін қысқартуға, банктердің нақты секторды несиелеуге деген қызығушылығын жандандыруға әкеледі және жалпы алғанда ел экономикасының дамуына мультипликативті әсер етеді.

Осыған орай, Қазақстан Ұлттық Банкі Банк секторының қаржылық орнықтылығын арттыру жөніндегі бағдарламаны әзірледі. Бағдарлама ірі банктердің капиталын қолдайды, банк секторының қаржылық тұрақтылығын және ықтимал жаңа қолайсыз сыртқы сын-қатерлер мен факторларға орнықтылығын күшейтеді.